

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Hur är ungdomars förhåll- ningssätt till krogbesök?

En kvalitativ intervjustudie

Socionomprogrammet
C-uppsats, höstterminen 2008
Författare: David Henriksson
Handledare: Nils Hammarén

Abstract

This paper is about finding out why minors are visiting pubs, and what it is that determines which pubs they opt to visit. To catch this, a qualitative approach is applied, specifically *Focus group interviews*. There are interviews with a total of 10 informants. The informants come from two different schools in Gothenburg. There are six boys and four girls. Everyone is 17 years old.

The earlier research on the subject is, for instance, why people are visiting pubs, why young people drink alcohol, what music means for young people, and why young people are staying in public spaces.

The theoretical conceptions and also keywords are: *Social identity, Social identity processing, Potentization, Symbolic capital, Symbols, Experience capital* and *Group culture*.

The results shows that social interaction is the most essential factor for pub visits, many persons describe it as a meeting place. Moreover it turned out that the alcohol aspect and also the excitement are two important factors for pub visits. To “pick up” and the music had also certain importance, but it was diminutive. The pubs that you choose to visit are, for instance, those which are cheap and where the age of the audience is akin your own. Furthermore, it depends on your mood. The pubs you choose not to visit are, for instance, those with low prominence and those with considerably older audience.

Förord

Att skriva C-uppsats var mer krävande än jag hade trott, och en arbetsvecka har för mig fått en lite annan innebörd. Men jag är glad och tacksam över att ämnet jag arbetat med varit intressant, annars tror jag det hade varit väldigt mödosamt.

För att ha kunnat genomföra detta arbete har det varit andra personer som varit delaktiga. Jag vill således tacka mina tio informanter, samt de hjälpsamma SO-lärarna på respektive skolor. Dessutom vill jag givetvis tacka min handledare Nils Hammarén för hans tillgänglighet och hjälpsamhet.

David
Göteborg 2008

Innehållsförteckning

Inledning	5
Syfte och frågeställningar	6
Tidigare forskning	7
Teoretiska perspektiv	10
Metod och tillvägagångssätt	13
Mitt val av metod	13
Urvalet	14
Informanterna	15
Intervjuguiden	16
Intervjuerna	16
Etiska hänseenden	17
Förförståelse	17
Analysmetod	18
Validitet, Reliabilitet och Generaliserbarhet	19
Resultat och Analys	21
Varför besöker underåriga krogen?	21
Socialt umgänge	21
Alkoholens roll	22
Spänningen	24
...i brist på annat	25
Musiken	26
Raggningen	26
Vad är det som avgör vilka krogar de underåriga besöker?	27
Vilka krogar väljer man att besöka?	27
Vilka krogar väljer man att inte besöka?	28
Krogarnas tillgänglighet	29
Slutdiskussion	31
Referenser	34
Bilaga	36

Inledning

Det har länge fascinerat mig hur krogen kan vara ett sådan populär plats för ungdomar. Jag var själv inte särskilt främmande för krogbesök under tonåren. När jag tänkt på dessa krogbesök har jag sällan reflekterat djupare över dem, utan varit på det klara med varför det lockade. Det som gjorde att jag ville gå på krogen var för att det var en plats för alkoholförtäring; alkohol var för mig nytt, spännande, beryktat och förknippat med något slags lyckoklimax. Dessutom var krogen en plats särskilt avsedd för att släppa loss, ha roligt, umgås och komma i kontakt med, i mitt fall, tjejer. Detta i kombination med att man som yngling fick känna på vuxenlivet, gjorde att krogen lockade. Diskotek är den typ av krog som jag oftast valt att besöka.

I denna C-uppsats har jag fått möjlighet att borra mig djupare in i ämnet. Allt började med att jag på en internsajt (www.xjobb.nu), där C-uppsatstuppdrag anslås, hittade ett som handlade om att ta reda på ungdomars förhållningssätt till krogen. Jag ansökte om att få ta mig an uppdraget, och fick det. Uppdragsgivaren heter RUS (Restauranger Utveckling Samarbete). RUS är en verksamhet i Göteborg som i samverkan med restauranger, polisen, Tillståndsenheten i Göteborgs stad och Hotell- och restaurangfacket, verkar för att åstadkomma en bättre krogmiljö. Med en bättre krogmiljö avses, att man vill reducera antalet fall av skador och våld, som är en följd av att människor blivit för berusade och/eller använt narkotika i denna miljö. För att få till stånd detta studerar man krogmiljöer, och utbildar och stöttar restaurangpersonal och krögare. RUS har flera mål i detta arbete. Ett av delmålen är att "underåriga gäster inte ska bli serverade alkohol" (www.rus-gbg.se). Man anser att det i stor utsträckning sker att underåriga tar sig in på 18-årsställen, trots att de officiellt är diskvalificerade för inträde. RUS ser detta som problematiskt, och vill veta mer om företeelsen. Utöver detta har också jag velat belysa det ur ett annat perspektiv, vilket jag återkommer till under nästa kapitel.

I vissa fall kommer jag att använda mig av lite invecklade förklaringar av företeelser; detta kommer att innebära att jag gör ett visst avkall på den litterära schvungen, för att lämna större utrymme till det jag anser viktigare, nämligen att framföra med precision.

Syfte och frågeställningar

RUS vill motverka att underåriga serveras alkohol på stadens offentliga ställen. För att arbeta med detta problem och få det att minska i omfattning, vill man ha bakgrundsinformation till det. Syftet med denna studie är att dels ge dem en del bakgrundsinformation, dels att själv ta reda på det jag tycker är intressant. Bakgrundsinformation ska jag främst få fram via min andra frågeställning, som jag utformat tillsammans med RUS. Min första frågeställning ska också bidra med denna typ av data, men den är primärt av egenintresse. Frågeställningarna lyder:

Varför besöker underåriga krogen?

samt

Vad är det som avgör vilka krogar de underåriga besöker?

För att förenkla textflödet och även arbetsprocessen i stort, har jag valt att använda mig av samlingsbegreppet *krogen*, i bestämd form, för det jag egentligen åsyftar; det är alla de ställen i Göteborg som serverar (mat och) dryck, har spriträttigheter och minst 18-årsgräns för inträde och/eller köp av alkohol. Men eftersom jag inte kan finna något träffande begrepp som ringar in denna komplexitet, har jag valt att använda det begrepp jag ser som lämpligast, nämligen *krogen*. Jag är dessutom av den uppfattningen att olikheterna i människors sätt att tolka detta begrepp, inte rimligtvis bör avvika så mycket att det skulle riskera att utgöra några väsentliga hinder för förståelse av kontentan. Jag vill också kungöra att underåriga helt enkelt avser de personer som är under 18 år.

Tidigare forskning

I detta kapitel tar jag upp sådant som andra forskat fram. Det förfaringssätt jag haft för valen av studier, är att jag valt sådant jag förmodat ska framkomma i min studie. Eftersom mitt ämne är väldigt sammansatt, har jag fått ta fram sådant som utgör delar av mitt ämne, eller sådant som påminner om mitt ämne. Det är såväl nationell som internationell forskning. Jag har tänkt lägga upp det på så vis att studiernas ordningsföljd presenteras utifrån ämne. De är inordnade i fyra olika områden, och i tur och ordning. Ämnena är relaterade till följande: Varför krogen? Varför alkohol? Varför vistelse i offentliga rum? och Varför musik? Ämnena går ibland in i varandra, vilket är svårt göra någonting åt. I linje med detta har jag valt att ha allt i löpande text.

Den första studien jag tänker presentera handlar om varför människor besöker pubar. Undersökningen bygger på svar från drygt tusen personer, som är mellan 16-71 år och boende i Oslo. Det här är alltså ingen studie inriktad på bara ungdomar. Drygt 65 procent av deltagarna var män. Frågeformulären var anonyma, och har genomförts på de dryckesplatser de för stunden befunnit sig på. Studien ger vidare information om varför de som besöker puben ofta, gör det. Studien ger vid handen att skälen till varför man besöker puben var för att man ville flirta och bli berusad. Studien visar också att 60 procent av informanternas alkoholintag sker på puben. Författaren drar slutsatsen att alkoholen alltså är mycket viktig för förståelsen av varför man besöker puben. Den åldersmässiga skillnaden mellan de svarande är också en viktig faktor. I och med att olika åldrar präglas av olika begivenheter, tjänar puben olika syften (Traeen & Nordlund, 1993).

I boken *Cool places: geographies of youth cultures*, redogörs för vad man uttrycker "The actual experience of clubbing [...] what clubbing is actually like, what it is about." (Skelton & Valentine, 1998:266). Man har alltså studerat vad ungdomar finner tilltalande i att vara på diskotek. Man kom bland annat fram till att musiken är mycket viktig i sammanhanget. Den förstärker känslor och är av yttersta vikt för stället prägel. Men för att musiken ska komma till sin rätt, krävs också ett folkvimmel. Dansen är central i diskotekbesöken, och förklaras som frigörande då den ställs i motsats till våra sociala platser som ibland präglas av avståndstagande, kalla människor, städad ordning och oskrivna regler. Dessutom möjliggör mörkret inne på diskoteken, att folk upplever ett slags flykt från verkligheten. Ett av de viktigaste skälen till diskotekbesök, är enligt Skelton & Valentine, att man kliver ur sitt vardagliga jag och försvinner iväg för en stund, alltså ett sätt att glömma vardagsbekymren.

Henriksson & Lundahl (1993) tar sin utgångspunkt i att försöka ta reda på ungdomars, i detta fall 15-25 år, förhållningssätt till bland annat relationer, sexualitet och könsroller. Författarna kommer också in på krogaggning. Det är inget man från början planerat att skildra, utan något som aktualiseras genom materialanalysen. Det framkommer att detta är en viktig ingrediens i ungdomars liv. Det raggande som sker på krogarna kan inordnas inom ett oskrivet regelsystem för hur man lämpligen ska bete sig; vad som är ok och vad som inte är ok, och vilka samtalsämnen som är lämpliga beroende på hur bra eller dåligt man känner varandra, menar Henriksson & Lundahl. Studien bygger på intervjuer av 50 personer och observationer på bland annat diskotek. Det framkommer bland annat att ungdomarna ser det som mycket betydelsefullt att komma in på diskotek, vilket jag återkommer till längre ner. Väl inne på diskoteken, är alkoholen mycket central. Just detta tolkade jag som något väldigt särskilt viktigt, och här har jag således lagt min fokusering. Författarna menar att alkoholdrickandet blir till en viktig kulturell handling. De menar att de som besöker diskoteken inte är barn längre, men

inte heller riktigt vuxna; därför blir alkoholen ett viktigt attribut för att markera övergången till det senare. Alkoholen hjälper också ungdomarna, både tjejer och killar, att komma i fysisk kontakt med varandra, både kamratligt och sexuellt. Författarna menar att diskoteken är viktiga platser för de unga att "öva på sin roll som vuxna och knyta sociala kontakter" (Henriksson & Lundahl 1993:33). Ofta är dessa kontakter av sexuell art. Att vara på diskotek innebär att man är befriad från föräldrarnas vakande ögon, och denna befriande känsla är betydelsefull för ungdomarna på sin väg till vuxenlivet (Henriksson & Lundahl 1993).

Vad syftet är med att bli berusad har Norell & Törnqvist (1995) studerat. Studien gjordes på tjuugoåringar i Malmö på 80-talet. Fokuseringen ligger på deras upplevelser av fest och berusning. En mycket central del av berusningen är att förvalta den genom att gå ut till något offentligt ställe i syfte att möta människor, primärt det andra könet. Författarna uttrycker också betydelsen på ett djupare vis: "Meningen med ruset inskränker sig inte till en snäv önskan om att förverkliga livsidealet, utan utsträcks till att uppnå vidast möjliga sammanhang – bakåt i tiden för att komma tillrätta med brister och krav i det förflutna, framåt i tiden för att söka förverkliga godast möjliga vuxenliv" (Norell & Törnqvist, 1995: 234-235). De beskriver det också på följande sätt: "Alkoholen fungerar som katalysator, som ett medel vilket skapar tillfälle att komma tillsammans för att gemensamt bearbeta de stora frågorna om identifiering och legitimering." (Norell & Törnqvist, 1995: 238).

Nästa studie jag tittat på är en som är publicerad i Health Education Research, och är gjord av Kloep, Hendry, Ingebrigtsen, Glendinning & Espnes (2001). Studien utgår ifrån svar av 4000 skotska, svenska och norska personer i den tidiga adolescensen. Det handlar om deras syn på alkoholkonsumtion, sociala perspektiv av det, samt varför de dricker. Undersökningen innehåller både kvantitativa och kvalitativa metoder. En av frågorna, och som är av störst relevans för mig, handlar om *varför* de dricker alkohol. Dessutom studeras vad som avgör hur mycket man dricker vid olika tillfällen. Det mest relevanta i detta för min egen studie, är forskarens fråga om varför de dricker; de vanligaste skälen till alkoholkonsumtion är följande, utan inbördes rangordning: det handlar om att alkoholen hjälper en att kunna fly undan från vardagens problemvärld, till något spännande och roligt. Alkoholen förstärker också ens sociala förmåga; att ex. kunna ta kontakt med andra människor, ofta det motsatta könet. Ett annat skäl är kompistrycket. Det handlar också om att trotsa föräldrarna, i synnerhet för personer med stränga föräldrar. Slutligen menar Kloep et al. (2001) att ungdomarna ser alkoholen som en vuxensymbol.

En annan studie har jag hämtat ur Health Education Research, och är skriven av Pavis, Cunningham-Burley & Amos (1997). Detta är en studie av drygt hundra 15-åriga ungdomar på den skotska östkusten, som handlar om varför ungdomar dricker alkohol. Undersökningen gick till så att man tog fram två skolor där betygsnittet var genomsnittligt sett till andra skolor. Dessutom var det god spridning gällande var personerna bodde (ex landsbygd, city etc.) och den socioekonomiska aspekten. Metoderna som användes var både kvantitativa och kvalitativa, och omfattade i båda fallen samtliga informanter. Det framkom att för det första var det många som drack regelbundet. Det allra vanligaste skälet till att dricka berodde på att det underlättade den sociala interaktionen. Många menade också att de helt enkelt mådde bättre när alkohol var en del av samkvämet. Dessutom framkom det att många tjejer drack alkohol för att bättra på självförtroendet. Märk väl att de dock framhävde att det var viktigt att inte bli för full, så att man gör bort sig. Informanterna såg det som en balansgång. Sammantaget visar det att kompisar/kompisgänget är en viktig faktor för förståelsen av ungdomars drickande (Pavis et al., 1997:320).

Björn Andersson har tagit upp frågan ur ett annat perspektiv, eller snarare, jag har försökt belysa mitt problem ur ett annat perspektiv. Min studie avser ungdomar i offentligheten; något som Andersson studerat närmare. I hans bok *Öppna rum: om ungdomarna, staden och det offentliga livet*, har han bland annat tagit reda på varför unga väljer att vistas i de offentliga rummen (Andersson, 2002). "Ungdomarna" avser i detta fall personer inom åldersspannet 12-20 år. Han arbetade huvudsakligen genom att närvara i de offentliga rummen, och observera hur situationer förlöpte. Han tillämpade även intervjuer och enkäter. I sitt urvalsförfarande har Andersson beaktat spridningsfaktorn, och således valt personer från olikartade bostadsmiljöer, studieområden och geografiska belägenheter.

Andersson kommer fram till att de offentliga rummen lockar de unga, eftersom de är mycket förtjusta i denna spännande värld, med många möjligheter, bland annat det motsatta könet. Även om utelivet framställs på detta vis, är det inte alldeles problemfritt. Det finns också en sida av krav. Dessa krav kan handla om både närvaroplikt och att bete sig enligt riktlinjerna, så att man inte blir utanför. Kompisarna är här en fundamental faktor. Ungdomsoffentligheten "är en social sfär eller gemenskap, som fungerar som ett livsrum för självständig bearbetning och utbyte av upplevelser och erfarenheter tillsammans med andra ungdomar" (Lieberg ref. i Andersson, 2002:56). Andersson menar att motiven till varför man vistas i offentlighet inte är densamma för vuxna som för ungdomar. Ungdomar ser självständighetskänslan som eftersträvarsvärd. Han menar att friheten från föräldrar och skola, är av stor vikt; att helt enkelt lösgöra sig från den infantilitet dessa beroenden innebär. Föräldrar och skolans frånvaro i offentligheten möjliggör detta (Andersson, 2002). Lieberg (1992) är inne på ett lite annat spår, han talar om "att ungdomsoffentligheten används av de unga som ett slags bollplank och jämförelseobjekt för att tillfredsställa olika intressen och behov; t ex när det gäller att bearbeta och utveckla olika aspekter på den egna identiteten" (Lieberg, 1992: 110).

Jag tror inte att musiken som krogen tillhandahåller är ovidkommande för ungdomar. I boken *Spelar rocken någon roll?* skildrar Bjurström (1993) musikens betydelse för unga. Fornäs, Lindberg & Sernhede (i Bjurström) diskuterar kring just musikspelande och om varför ungdomar ägnar sig åt det. De menar att den spontanitet och kravlöshet detta står för, kan attrahera ungdomar, då det står i bjärt kontrast till det i övrigt kravfyllda samhället. I min studie behandlas inte just spelande av musik, men väl lyssnande, vilket jag bedömer som näraliggande i detta fall. Bjurström menar också att den musik ungdomar väljer att *lyssna på*, kan vara ett val av betydelse för dem, då de vill framhäva vilken social grupp som är deras. Detta har jag tagit med eftersom jag uppfattar det som så att många krogar i Göteborg har sin egen musikinisch. Därför kan just musiken spela roll för vilken krog ungdomar väljer.

Teoretiska perspektiv

I detta kapitel går jag igenom teoretiska begrepp. Dessa teoretiska begrepp har jag tagit fram utifrån vad jag förväntat mig att mina informanter ska svara, samt vad de faktiskt svarat. Mina teorier ska i stora drag hjälpa mig att förklara människors avsikter med sådant de företar sig, samt vad som bestämmer hur de gör det. De begrepp jag tar upp är följande: *Social identitet*, *Social identitetsförädling*, *Potentiering*, *Symboliskt kapital*, *Symboler*, *Erfarenhetskaptal* och *Gruppenkultur*.

Grunden för begreppet *Social identitet* lades av två socialpsykologer från USA, Carolyn Sherif och Muzafer Sherif. Förarbetet till begreppets födelse var då de båda amerikanerna, under förra seklets mitt genomförde studier av människor. Studierna begav sig vid ett ungdomsläger, under en kortare tid. Under studiens gång var personerna ovetandes om studiens existens. Man hade många gruppbaseade tävlingar/kamper på lägret. Ur dessa undersökte man mönster som handlade om hur individerna förhöll sig till sina egna tävlingsgrupper (Nilsson, 1996). Med dessa förarbeten, tog två andra forskare vid, Henri Tajfel och Ralph Turner (i Nilsson 1996), och myntade teorin om den sociala identiteten. De menar att vår identitet är tvesidig, förutom den personliga identiteten, finns det också en *social identitet*. Tajfel och Turner menar vidare att båda dessa är starkt anknutna till bland annat vår självkänsla, som vi vill ska vara stark. Detta innebär att vår sociala identitet framträds utifrån vilka grupper vi inpassar oss i. I och med detta avgörs också vår sociala statusnivå på samma grunder. Därför är det logiskt att man vill att gruppen ska framstå i bra dager, då följden blir detsamma för en själv, hävdar Tajfel och Turner. Den personliga identiteten och den sociala identiteten är starkt sammankopplad. En följd av detta är att brister i den personliga identiteten, kan vägas upp genom att ha framgångar i gruppen. På så vis stärks den sociala identiteten, vilket gör att identiteten i stort vägs upp. Tajfel och Turner drar också paralleller till människor som tar åt sig äran om sitt favoritlag i idrott lyckas. Nilsson hävdar i en annan bok att: "Det är i grupper man kan experimentera med roller och identiteter, det är där man blir bekräftad" (Nilsson, 1993:29). Jenkins (ref i Payne, 2005) menar att de sociala relationerna är en grundsten för människans sätt att se på sig själv.

Som motvikt till det som Tajfel och Turner (i Nilsson, 1996) är inne på, med den tväsidiga identiteten, kan nämnas att Kroger (2006) talar om en yrkesmässig identitet, som i stora drag kännetecknas av att ens arbetsroll faktiskt också kan bli en typ av identitet. Samma författare är också inne på en relationell identitet, som handlar om att man har en relation med en partner, eller att man har ett barn, vilket blir ett slags identitetskänsla (Kroger, 2006) Men jag kommer inte att fördjupa mig i dessa eftersom jag inte kan finna något i min empiri om detta. Jag ville mer åskådliggöra identitetsbegreppets mångfald.

Under den *sociala identiteten* vill jag också inordna ett annat begrepp som jag tycker ryms inom det, nämligen *social identitetsförädling*. Lalander (1998:301. Jmfr Douglas, 1966/1993) menar följande: "Den process som sker i gruppen gör att de identiteter som finns där uppvärderas, samtidigt som andra nedvärderas. De egna identiteterna framstår som naturliga, tydliga, rena och ställda utom allt tvivel. Andra som konstlade/onaturliga, ofullkomliga och orena." Den sociala identitetsförädlingen som sker mellan människor i grupp, är en kommunikativ process. Människor som på något sätt utgör en grupp kommunicerar med varandra vem man är och vad man själv står för. Gruppen i sin tur markerar sin särart gentemot andra grupper, menar Lalander.

Potentiering är nästa begrepp jag vill ta upp. Det ”handlar om att utsätta sig för olika faror, att överskrida gränser, få kickar och uppleva något utanför det normala” (Frisén & Hwang, 2006:207). Lalander & Johansson (2007) beskriver det som ett slags längtan efter att få vara med om sensationella och starka saker. De menar vidare att ungdomar vill hamna i extraordinära situationer och få erfarenheter från sådant som betraktas som riskabelt, mystiskt, farligt och annat som inte utgör vardagen.

Grunden för nästa område är *Symboliskt kapital*. Därefter har jag valt att ha underteman som jag anser knyter an till det. Undertemana är *symboler* och *erfarenhetskaptal*. Bourdieu talar om att man kan ha flera olika sorters kapital; ett av dem han ser som viktigast är det symboliska kapitalet (Bourdieu & Wacquant ref. i Ambjörnsson 2003). Det handlar om något specifikt som i sociala sammanhang tillstår ett visst värde (Broady ref. i Ambjörnsson 2003). Saker med symbolvärden menar Bourdieu, kan vara ”utbildning, titlar, lägenheter, matvanor, bilar, kläder och pengar.” (Carle, 2007:384). Nu går jag in på en ämnet *symboler*. Jag utgår först i från boken *Anden i flaskan*, där Lalander (1998) talar om alkoholen som *symbol*, och redogör för dess starka sociala innebörd. Gällande ungdomar menar han att det är det av särskild vikt i den identitetsskapande processen. Lalander hävdar också att ungdomar och alkohol är två ord som är mycket nära lierade. Anledningen till att många förknippar dem med varandra, är att ungdomars alkoholanvändning länge varit i rampljuset som ett samhällsligt problem. Alkoholdrickande är en mycket vedertagen företeelse bland ungdomar. Dess symboliska betydelse framkommer i sociala sammanhang. Genom alkoholen kommuniceras identiteter och om vad människor tillhör. Han uttrycker också dess funktion på följande vis: ”att gestalta den egna positionen och identiteten och för att markera skillnader gentemot andra positioner” (Lalander, 1998:322). Alkoholen som *symbol* är alltså i detta ungdomssammanhang av särskild betydelse för skapande av identiteter. Lalander menar också att alkoholen ger, som han uttrycker det, ”identitetsmässig fasthet och frihet och reducerar ambivalens”. (Lalander, 1998:323). Han menar också att genom en persons sätt att konsumera eller inte konsumera alkohol, kommuniceras personligheten. Dessutom diskuterar han också varför inte narkotika har samma, eller till och med starkare funktion. Han menar att det i festsammanhang inte finns samma sociala acceptans för narkotika, som för alkohol.

I en annan bok diskuterar Lalander & Johansson (2007) *symboler*. De menar att användning av dem förutsätter för det första förståelse för dess användningsområde. Själva användningen av *symboler* syftar bland annat till att uttrycka en grups enighet och särprägel och vad som särskiljer gruppen mot andra. Dessutom menar Lalander & Johansson att *symbolerna* gör att ungdomar kan fjärma sig från fasta samhällsliga strukturer. Slutligen menar de att om man har ett ölglas i handen visar man att man är en del av gemenskapen. Samma författare talar också om något näraliggande, *erfarenhetskaptal*. Det är ett slags statusmarkering. Nivån av denna status avgörs på grundval av i vilken utsträckning man gjort allehanda imponerande saker, eller sådant som är förknippat med någonting vuxna vanligtvis gör. I festsammanhang framkommer denna företeelse särskilt tydligt (Lalander & Johansson, 2007).

Gruppkultur menar Lalander & Johansson (2007) är en företeelse som bildas i grupper, och styr det gemensamma förhållningssätt som ska gälla för gruppen. Vidare menar de att gruppen arbetar för att tydliggöra åtskillnad mellan den egna gruppen och andra grupper genom användning av symboliska egenheter. Gruppen stärker individen och skänker trygghetskänslor och tillhörighet. Anpassandet till gruppens normer blir alltså, enligt författarna, en identitetsstärkare. Lalander & Johansson vänder sig emot innebörden av det stundtals förekommande begreppet ”gruppsyck”, som enligt författarna förringar individens förnuft och självständighet. De menar att grupp kulturer formas genom samspelet mellan gruppens delar, som alla är

olika. Grupp kulturer är enligt dem inget som individerna vekt anammar, utan något som sker efter egenmäktigt handlande.

Metod och tillvägagångssätt

Svårigheten i mitt arbete var att ämnet jag studerat består av många olika komponenter. Ett krogbesök innehåller väldigt mycket. Denna komplexitet omöjliggjorde att finna en enkel ingång till mitt ämne. Jag var alltså tvungen att hitta flera ingångar. Av denna anledning fick jag under hela arbetets gång försöka att ta mig an delämnena, eller sådant som angränsade till huvudämnet. Genom att jag på detta metodiska sätt arbetade mig in mot kärnan, tycker jag att jag sedan kunde sammanfoga delarna till en något sånär adekvat helhetsbild.

Mitt val av metod

Valet av metod var givetvis en grundstomme i min studie. Metoden skulle ligga till grund för att kunna svara på mina frågeställningar. Jag valde mellan två grundläggande metoder för mitt arbete; Backman benämner dem kvantitativ och kvalitativ metodik. Kvantitativ metodik hänför sig till det slag av fakta som redogör för mängden eller antalet av någonting (Backman, 2008). Kvalitativ metodik däremot är mer verbal/beskrivande (Backman 2008) Eftersom kvantitativ redogör för mätbara fakta, exempelvis ”hur många” m m, blev inte detta intressant för mig. Jag ville ha information som kan förklara mer på djupet, således använde jag mig av kvalitativ metod. Detta arbetssätt läste jag om i Webster’s Seventh New Collegiate Dictionary (ref. i Kvale, 1997:67), där liknades den kvalitativa analysen vid ”en kemisk analys avsedd att identifiera ett ämnes beståndsdelar”. Detta var något som stämde väl in på det jag var ute efter. Jag var inte ute efter att få en stor mängd av korta svar. Med de djuplodade intervjuerna tänkte jag att jag kunde få fram information som inte innefattas i ett frågeformulär, som man kanske har i en kvantitativ studie. Inom kvalitativ forskning frågar man sig exempelvis: vad det handlar om, enligt Widerberg (2002). Denna fråga såg jag som högst relevant för min studie. ”Den kvalitativa intervjun är en unikt känslig och kraftfull metod för att fånga erfarenheter och innebörder ur undersökningsspersonens vardagsvärld.” (Kvale, 1997:70). Detta stämde väl in på det jag ämnade ta reda på. Jag ville att känslor skulle framträda, då jag tänkte att svaren skulle få ett större djup. Dessa svar trodde jag kunde komma till större nytta för mig, än impulsiva och/eller flyktiga svar.

Jag bestämde mig för att använda mig av en teknik som kallas för *öppna intervjuer*. Namnet skvallrar en del om dess innehåll, eftersom tekniken bygger på samtal med informanter, som berättar om och beskriver något på ett utförligt sätt, utifrån det han/hon själv har att komma med. Intervjuaren använder sedan bitar av det, som citat i sitt arbete (Billinger, 2005).

Nästa steg för mig var att bestämma om jag skulle ha enskilda intervjuer eller gruppintervjuer. Först tänkte jag ha enskilda intervjuer. Men efter ett noga övervägande insåg jag att gruppintervjuer var det allra bästa. Billinger (2005) skriver om gruppintervjuer, men kallar det fokusgruppintervjuer. Metoden lämpar sig i de fall då ämnet är kulturellt avhängigt och inte särskilt individuellt. Man får fram de kollektiva aspekterna på något, enligt Billinger. Jag tänkte att detta var av yttersta vikt i detta fall, då det rörde sig om något så socialt som att gå på krogen. Samma författare menar också att fokusgruppintervjuer gör att intervjuarens inverkan minskar. Jag tyckte att det var av stor vikt att jag fick så lite utrymme som möjligt i intervjuerna, och informanterna så stort utrymme som möjligt. Anledningen till det var att jag själv är i en ålder som inte är alltför avlägsen informanternas. Så jag har själv mycket åsikter om området. Detta gjorde att jag själv hade många svar på frågorna, vilket kunde färga hela mitt sätt att intervjua. Detta är inte bra, därför ville jag lämna ”scenen” åt mina informanter.

Fokusgruppintervjuer lämpar sig väl då man vill utröna människors sätt att agera i situationer, och vilka de bakomliggande orsakerna till detta är. Deltagarsamspelet gör att var och ens ut-sagor förs fram, vilka genom diskussioner utvidgas (Wibeck, 2000). Dessutom eftersträvade jag liv och fart i mina intervjuer. Jag tänkte att personer i interaktion med varandra, kunde väcka starka känslor, vilket kanske kunde göra att man öppnade sig mer. Men detta var bara vad jag trodde. Slutligen skulle gå åt mindre tid med fokusgruppintervjuer, förutsatt att det är enkelt att få tag i informanter, vilket det var i mitt fall. Anledningen till att det går åt mindre tid är därför att antalet intervjutillfällen blir färre (Billinger, 2005). Nackdelen med fokus-gruppintervjuer kan vara att personer inte vågar prata om en del saker då de kan vara rädda för att det som sagts sprids ut av de övriga gruppdeltagarna. En annan nackdel kunde vara att sammanställa den data man får, då den framkommer i ett gytter av uttalanden (Morgan ref. i Kvale, 1997).

Urvalet

De kriterier jag hade på mina informanter, var att de skulle vara underåriga, d v s under 18 år och brukar gå på krogen, alternativt har varit på krogen mer än *en* gång. Anledningen till att jag gjorde denna avgränsning var först och främst att det handlade om att studien var inriktad på underåriga. Först tänkte jag ha med personer runt 18 år, vilket inkluderar personer över 18 år. Detta uteslöt jag emellertid då jag tänkte att denna typ av retrospektiv data skulle kunna skapa komplikationer i mitt arbete. Om informanter skulle återge sitt förhållningssätt till kro-gen som underåriga, trodde jag att de lätt kunde sammanblanda det med sitt nutida förhåll-ningssätt. För det andra måste de jag efterlyste ha erfarenhet av krogen, eftersom det handlade om det. Skälet till att jag inte nöjde mig med ”brukar gå på krogen” var för att det kunde bli svårt att få tag i underåriga som ”brukar” göra det; således hade jag också med tillägget ”al-ternativt har varit på krogen mer än en gång”. I och med att man varit på krogen mer än *en* gång tänkte jag man kunde börja skönja något slags mönster eller motiv bakom krogbesöken. *Ett* krogbesök kunde bli alldeles för godtyckligt när de skulle svara på varför de gick på kro-gen. Det kan lätt förklaras med bara slumpen. Dessutom skulle det bli det svårt, kanske omöj-ligt för de att svara på varför de väljer den ena krogen framför den andra. Efter rekryterings-processen slog det mig dock att endast mitt förstnämnda kriterium hade varit tillräckligt, ef-tersom det inbegriper det sistnämnda kriteriet. Men jag tycker att endast tillägget hade varit det bästa. Det är bra i syfte att rekrytera, dessutom är det tydligare.

Vid min rekrytering tänkte jag med en gång att jag skulle välja någon gymnasieskola. Anled-ningen till det är att det är en plats med många underåriga personer. Att det delvis råkade vara samma skola ser jag inte som anmärkningsvärt, eftersom jag inte är ute efter att generalisera mitt resultat. Det viktiga i mitt fall var att på ett enkelt sätt få tag i personer som stämde in på den profil jag efterlyste. För att rekrytera dessa personer tänkte jag först skriva en annons och sätta upp på någon gymnasieskola. Men efter noga övervägande insåg jag att det måste vara bättre att ta kontakt med någon lärare och komma in i något klassrum. I ett klassrum riktas all fokus mot mig och jag kan presentera vad jag är ute efter. Detta tänkte jag kunde göra att mitt budskap skulle lyftas fram på ett mer kärnfullt sätt. Jag tog kontakt med en gymnasieskola i Göteborg, och bad att få prata med någon SO-lärare. Jag tänkte att det kunde vara rådligast att komma i kontakt med dem, eftersom deras undervisningsområde är närmast min studie. Där-igenom kunde jag kanske få låna elever av deras lektionstid. Jag kom i kontakt med en myck-et givmild och handlingskraftig SO-lärare, som genast gav mig lektionstid och sal för min presentation. Fem dagar senare besökte jag klassen på en SO-timme. Under fem minuter pre-

senterar jag vad jag var ute efter. Något som jag i sista stund adderade till min presentation, som inte var tänkt från början var att alla som ställde upp på att bli intervjuade, fick var sin trisslott, som en liten ersättning för att jag använt lite av deras tid. Efter att jag presenterat allting avslutade jag med att fråga hur många som uppfyllde kriterierna och kunde tänka sig att ställa upp. Detta resulterade i sju intresserade. Jag skickade runt ett papper där de fick fylla i namn och telefonnummer. Billinger (2005) menar att mellan fyra och sju personer är en passande gruppstorlek. Så, utifrån denna lista på personer tog jag bara rakt av de tre översta till en grupp och de resterande fyra till en annan grupp, eftersom jag tyckte att det kunde bli lite för många med sju stycken i en grupp. Tiden för intervjuerna var efter skoltid i det ena fallet, och på en "håltimme" i det andra fallet. I och med att ett höstlov inföll strax efter mitt besök, gjorde det att intervjutillfällena dröjde nästan två veckor efter mitt klassrumsbesök. Eftersom det gick ganska lång tid emellan, och att jag själv har erfarenheten av att det är mycket i görningen under gymnasietiden, skickade jag påminnelse-sms till varje person vid två tillfällen.

Jag nöjde mig inte med dessa elever, utan ville gärna ha en tredje grupp. Jag hade en hjälpsam klasskamrat som har en son med vänner som ville ställa upp. Men eftersom ingen av dem varit på krogen, kvalificerade de sig givetvis inte till min studie. Samma klasskamrat hade dock en dotters kompis, som matchade min urvalsprofil. Jag bad henne försöka värva minst ett par likar. Detta misslyckades hon med, vilket gjorde att inte detta heller blev av.

RUS:s personal som också var hjälpsamma tipsade om en 18-årig tjej, som var villig att delta. Jag tänkte då att hon i sin tur kunde värva vänner och bilda en grupp. Men då jag fick reda på att hon var 18 och ett halvt år, var hon tyvärr diskvalificerad för min urvalsprofil. Dessutom var hennes vänner över 18 år. Det kan tyckas att jag var hård. Men jag kände ändå att jag ville dra en skarp gräns. Underåriga var de jag skulle inrikta mig mot. Även om det i detta fall handlade om att bland annat tjejen överskred gränsen med ett halvår, ville jag ändå iakttä stringens.

Grupp 3 bildas till slut, efter att jag tagit kontakt med en SO-lärare på en annan gymnasieskola. Denna gång föreslog jag att få komma in i ett klassrum hos elever i årskurs två, och göra intervjun direkt, parallellt under lektionstiden. Detta gick bra. Anledningen till att jag valde årskurs två var för att många är 17 år där. 17 år tyckte jag var en mycket passande ålder, eftersom de är under 18, men kanske ändå "hunnit med" relativt mycket, som var av relevans för min studie. Det var också väldigt bra att kunna göra intervjuerna under lektionstid. Det garanterade att alla de tilltänkta kunde närvara på intervjun, jag slapp ordna med tid och plats, och dessutom slapp jag skicka påminnelse-sms.

Informanterna

Sammantaget gav min rekrytering tre grupper, med totalt tio informanter, av elva tilltänkta. En kunde inte medverka. Jag vill gärna förtydliga detta:

Grupp 1: två personer från en gymnasieskola i Göteborg, varav båda är män.

Grupp 2: fyra personer från dito, varav hälften är män och hälften kvinnor

Grupp 3: fyra personer från en annan gymnasieskola i Göteborg, varav hälften är män och hälften kvinnor

Informanterna var samtliga 17 år. Det antalet gånger som de hade varit på krogen varierade från en gång till 30 gånger. Många hade varit på krogen runt tio gånger. En av mina tio informanter visade sig dock bara ha varit på krogen en gång. Detta fick jag reda på efter att han sagt det i ett sammanhang i intervjun. Jag har tidigare sagt att man måste ha varit på krogen *mer än en gång*. Men eftersom intervjun redan påbörjats, och att det rörde sig om att en person av tio varit på krogen en gång för lite, tänkte jag inte skulle spela särskilt stor roll för min studie.

Intervjuguiden

Intervjuguiden kan kanske uppfattas som lite oordnad och språkligt sett skral. Att jag utformat den så, är av det enkla skälet att intervjuguiden är riktade till intervjuaren själv och informanterna, och inte läsarna. Jag har med mina huvudfrågor inom parentes. De användes inte som frågor, utan endast för att få bättre översikt. Språket jag använt är skrivet på ett sådant vis som jag trodde var mest troligt att informanterna skulle uppfatta på det sätt jag ville att de ska uppfatta det. Detta tänkte jag att jag inte kunde få dem att göra genom att använda det stilistiska och forskningsmässiga språket.

Jag följde inte intervjuguiden till punkt och pricka, utan avvek från den då tillfälle gavs. Detta sätt att arbeta tänkte jag skulle vara givande eftersom det dök upp en mängd intressanta saker under intervjuerna, som jag ville följa upp. Denna flexibla metod kan, enligt Kvale (1997), kallas *halvstrukturerad*. Att bara följa en intervjuguide tänkte jag kan göra att intervjuer blir ganska stela och formella. Det jag skrivit i kursiv stil i intervjuguiden är skisserade eventuella följdfrågor. Sedan använde jag dock inte alla de frågorna, utan jag använde mig av andra frågor som passade bättre.

Intervjuerna

Intervjuerna spelades in på band, med en diktafon. Fördelen med detta är bland annat att man kan rikta mer uppmärksamhet mot själva samtalet (Kvale, 1997). Den bakgrundsinformation informanterna fick innan intervjuernas påbörjades, var intervjuens övergripande syfte och vilka frågeställningar jag hade i mitt arbete. Dessutom tog jag upp vilka RUS var, vem jag var och vad jag ville. Vad jag gjorde med den information jag erhöll, tas upp i nästföljande del. Själva intervjusituationerna ser jag som väldigt lyckade. Med "lyckade" avser jag att alla kom till tals, och att det var ytterst ovanligt att någon blev avbruten. Den som pratade fick tala till punkt nästan varje gång. Intervjuernas tydligaste generella karaktäristika vill jag alltså beskriva som respektfull kommunikation. Förutom detta viktiga generella drag, vill jag också förevisa det som jag tyckte var negativt. Det var bland annat att vissa stunder då någon kom in på något känsligare område, som exempelvis sex eller raggning, hejdades han/hon en aning av de andras reaktioner, såsom skratt eller leenden. Något som jag också tyckte var lite negativt med alla mina tre intervjuer, var att jag hade väntat mig lite mer geist. Intervjuerna tycker jag var lite väl behärskade. Det var oftast så att alla svarade lugnt och sakligt på frågorna. Jag hade helst velat se lite eldigare diskussioner. Det tror jag hade kunnat göra att svaren hade blivit mera spektakulära och nyanserade. Jag skulle kunna tänka mig att exempelvis platsen för intervjuerna inte inspirerade informanterna. Jag kan förvisso inte svara för deras del; men personligen tror jag inte att ett gäng personer kring en skolbänk, i en stor och tom SO-sal, en regnig tisdagsmorgon, är ett lysande upplägg för en eldig diskussion. Hade jag fått göra om intervjuerna skulle jag valt att förlägga intervjuerna på ett café eller en annan varmare och

kanske mer inspirerande miljö. Billinger (2005) talar om att det är viktigt att det blir en entusiasm och livfullhet i dessa diskussioner. Billinger menar vidare att det också bör vara så att svaren diskuteras fram istället för att levereras enskilt.

Etiska hänseenden

Kvale (1997) betonar att det är viktigt med s.k. informerat samtycke. I detta ingår bland annat att man upplyser deltagarna om vad studien syftar till och vad ett deltagande innebär. Dessutom upplyste jag dem om att deras namn inte kommer att uppges, inte heller deras skola. Alla deras skulle komma att sammanslås av konfidentiella skäl (se nedan). Dessutom tog jag i beaktande de eventuella konsekvenser som kunde följa av att de deltog (Kvale, 1997). Dessutom uppmanade jag dem att inte sprida ut det som de andra i gruppen sagt, som kunde vara känsligt (Morgan ref. i Wibeck, 2000). Jag försäkrade också deltagarna om att det var frivilligt (Giota, 2005). Utöver detta, kontaktade jag också personernas klassföreståndare efter intervjuerna, och vidarebefordrade mitt telefonnummer, så att informanterna kunde nå mig för eventuella korrigeringar, undringar eller dylikt.

Min redovisning av svaren gjordes mestadels genom ordagranna citat. Men vissa svar återgav jag också med egna ord. Det som jag tyckte var av störst relevans för mitt ämne och/eller sådant som sades av många, redovisades oftast på det förstnämnda viset. Jag kunde finna tre möjliga alternativ för citatredovisningen i förhållande till informanterna; antingen med finge-
rade namn/koder för varje enskild, eller; fingerade namn med tillhörande grupp. Det tredje alternativet var att jag klumpar ihop alla citat och bara anger vilken grupp de tillhörde. Jag valde det tredje alternativet eftersom om jag använde det första eller andra alternativet, kunde det innebära att de fyra personerna som går på samma skola som ”två-gruppen”, kunde genomskåda att citat tillhör någon av dessa, eftersom det troligtvis framgår vilken av grupperna det rör sig om, eftersom två likadana fingerade namn anmärkningsvärt ofta förekom tillsammans. Observera att det inte framgår precis vilken grupp man tillhör, så att man kan skilja på grupperna hela resultatavsnittet igenom, utan jag har bara att redogjort för gruppstillhörighet i enskilda sekvenser.

Förförståelse

Min förförståelse spelar givetvis in i detta arbete, vilket jag inte tror är unikt för just detta arbete. Jag har själv gått på krogen ända sedan jag var 17 år, nu är jag 24. De ställen som jag oftast besökt har varit diskotek, därefter lugnare pubar, eller ”snackpubar” som några av mina informanter kanske skulle kalla dem. De främsta skälen till att jag gick på krogen när jag var underårig var för att ragga, dricka alkohol, prova något spännande och att göra något roligt ihop med gänget. Jag tror att det förstnämnda skälet var det starkaste. Jag tyckte inte att det fanns något bra ställe som jag kunde komma i kontakt med tjejer på ett lättsammare sätt än på krogen. Alkoholaspecten var en given ingrediens, liksom spänningen. Jag tillhörde ett kompisgäng, därför föll det sig naturligt att haka på. Jag har alltid varit av den uppfattningen att raggning är det vanligaste skälet för krogbesök. Sedan är det givetvis väldigt svårt att avgöra om det är min syn, mitt gängs syn, eller en generell syn. Men jag tror att det är viktigast att presentera i detta arbete vad min syn är. Jag tror att om man presenterar var man själv står, alltså sin förförståelse, inverkar det inte lika negativt på studiens kvalitet, eftersom andra då kan läsa mitt arbete mot bakgrund av vem jag/skribenten/verklighetstolkaren de facto är.

Analysmetod

Min initiala inställning var att först ta fram teorier och tidigare forskning kring de ämnen som jag förmodade skulle framkomma i min empiri. När jag sedan fått min empiri skulle jag sedan applicera mina teorier på det. Denna typ av ansats kallar Svenning (2003) *deduktiv*. Men när jag insåg att den empiri jag hade, inte matchade obetingat mot min teori, fick jag också utgå ifrån min empiri, bedöma vad den sa, och sedan ta fram teorier som lämpade sig. Den här arbetsgången kallar Larsson (2005) *induktiv*.

Det sätt som jag arbetat med texten för att få den hanterbar, d v s sammanställningen, har varit skiftande. Jag lyssnade igenom alla mina intervjuer och skrev ner allt som sades, förutom upprepningar och det irrelevanta, ordagrant i ett grövre utkast. Det irrelevanta var helt enkelt det som jag inte tyckte hörde till mitt ämne. När jag var klar med detta grövre utkast gallrade jag fram de citat som jag ansåg hade skarpa konturer och ringade in något som flera personer nämnt, eller något som uttryckte ytterligheter. Utifrån detta fick jag fram de huvudsakliga dragen i mitt material. Sedan valde jag ut de mest tongivande punkterna, gick tillbaka till dem för att fånga in så många nyanser som möjligt av dem. När jag fått in det viktigaste, gick jag tillbaka för att lyssna in sådant som jag såg som mindre viktigt, för att notera det. Det oviktiga ignorerade jag. Ibland gick jag tillbaka till sådant jag tidigare negligerat. Som kanske redan framgått, har jag inte haft någon fix struktur i mitt arbetssätt. Eftersom arbetet med att lyssna av en diktafon kanske inte alltid följer en röd tråd, fick jag ideligen nya idéer och impulser som jag inte ville släppa. Detta gjorde min arbetsgång ganska flexibel. Denna form av arbetsmetod kallar Kvale (1997) *ad hoc*. Han hävdar att metoden präglas av, som jag redan varit inne på, denna typ av oregelbundenhet i sättet att använda sig av tekniker.

För överskådlighetens skull har jag valt att ha tre övergripande teman. Under de kommer jag sedan att ha underteman. Mina övergripande teman behandlar bland annat mina två frågeställningar. Undertemanas klassifikation utgår mer ifrån svaren. Mer om detta tas upp i inledningen till mitt avsnitt "Resultat och analys". Det finns fog för att invända mot varför jag valt just de områden och kategorinamn jag har. Områdena jag valt, har varit utifrån den allmänna svarsfrekvensen, tillämplighet samt hur de betonats. Kategorinamnen har jag valt utifrån vad området beträffar, och sedan valt ett namn som belyser detsamma på ett så lämpligt sätt som möjligt. I vissa avsnitt har jag sammanfattat jag sådant som är mindre vidkommande för mitt ämne, men som jag ändå vill ha med eftersom det har viss relevans. Vissa citat har jag kommenterat mer, andra mindre. Jag varierade mig mycket i hur jag behandlade citaten. Men inget citat är med i onödan. Alla citat fyller sin funktion. De citat som jag inte behandlat så mycket, fyller funktionen att de ger en annan nyans av ett ämne. I vissa fall kan de tolkas i förhållande till andra citatbehandlingar, eller så kan de tolkas som de är, eller i förhållande till helheten.

Ett av mina underteman är "Raggningen", och dess betydelse för krogbesök. Detta var mitt stora huvudbry. Anledningen till det var främst för att jag tror att influenserna av min förförståelse överdrev denna faktors betydelse, se avsnittet "Förförståelse". Här fick jag iakttäta försiktighet under intervjuerna. Detta var en balansgång då informanterna under intervjuerna lyfte fram det sociala umgängets betydelse. Det var påtagligt hur svårt det var att få informanterna att tydligt ange hur stor betydelse raggningen har i "det sociala umgänget". Detta upplevde jag att många informanter tyckte var känsligt att prata om. Dock ställde jag många följdfrågor kring det, vilket möjliggjorde att jag kunde se tendenser till att raggningen hade betydelse. Men eftersom jag inte kunde styrka detta med några klara svar, fördjupade jag mig i det så väldigt mycket. Dessutom såg jag reliabiliteten i detta avseende som lite svagare. Jag återkommer med mer om det under "Reliabilitet".

Jag är medveten om att det valda ordet "raggning" kanske inte upplevs som särskilt vetenskapligt klädsamt. Men jag såg det som det minst dåliga ordet att använda. "Uppvaktnings" och "kurtisering" var också tilltänkta alternativ, men de tyckte jag passade bättre i tidigare decennier.

På mina frågor om vad som utmärker ett lyckat respektive misslyckat krogbesök, har jag valt att inte redovisa i resultat-/analysdelen. Anledningen till det är att de svar jag fick, inte var några svar som på något sätt var matnyttiga i den bemärkelsen att de antingen var irrelevanta eller upprepningar (på föregående frågor). De två frågorna var jag inte särskilt nöjd med, då jag efter svaren på dem, bedömde att informanterna inte tyckte att de frågorna var bra. Jag tror att de tyckte att frågorna påminde för mycket om tidigare frågor. De svar jag fick från informanterna var i nästan varje fall upprepningar av svaren på de två första (riktiga) frågorna i intervjuguiden. På frågan om vad som utmärker ett lyckat krogbesök var det flera som svarade på ett sådant sätt som de svarat på frågan om vad det är som lockar med krogen, bara att de formulerade det på ett annat sätt. På frågan om vad som utmärker ett misslyckat krogbesök, var det många som uttryckte ett slags motsats till frågan om "lyckat besök" och därmed också frågan om "varför krogen lockar". Av detta skäl var jag inte särskilt tillfreds med dessa två frågor.

Validitet, Reliabilitet och Generaliserbarhet

Jag tycker Thurén uttrycker betydelsen av validitet på ett tämligen avskalat och lättförståeligt sätt; "Validitet innebär att man verkligen har undersökt det man ville undersöka och ingenting annat." (Thurén, 1991:22). Kerlinger (ref. i Kvale 1997: 215) uttrycker det på ett annat sätt: "Mäter du vad du tror att du mäter". I enlighet med det sistnämnda citatet, vill jag härleda det till Backman (2008), som uppmanar till att varje litet drag man gör i arbetet ska kunna vara i linje med arbetets grundläggande problem. Detta har jag tagit i beaktande i hela arbetet, exempelvis har jag i resultatavsnittet utelämnat sådant som inte är av relevans. Mina frågeställningar och intervjufrågor har jag försökt att utforma så att svaren kan ställas emot mitt problem. Samma resonemang har jag gällande mina olika teman jag har i resultatavsnittet Dessutom är min tidigare forskning, och mina teoretiska perspektiv utvalda utifrån att jag ansett de vara väsentliga för min studie. För övrigt har jag hela tiden haft i bakhuvudet att allt jag skriver ska vara väsentligt för det jag varit ute efter.

Thurén (1991:22) menar att reliabilitet kan beskrivas enligt följande: "tillförlitlighet, innebär att mätningarna är korrekt gjorda". Han menar vidare att forskarens egen personlighet ska inverka så lite som möjligt för bästa möjliga reliabilitet. Kvale (1997:257) talar om "ledande frågor", vilka i vissa fall påverkar reliabiliteten negativt.

Jag har tidigare varit inne på att reliabiliteten var något sämre då samtalsämnen ledde in på "raggning". Jag ställde inga ledande frågor, men det faktum att följdfrågorna tilltog då, kan eventuellt ha färgat svaren. Kvale (1997) menar att reliabiliteten härvidlag kan försvagas, eftersom förståelsen ouppsåttligt kan påverka svaren. Hur som helst kunde jag inte finna "raggningen" som en central del i krogbesöken.

I min utformning av intervjuguiden har jag ansträngt mig särskilt för reliabiliteten. Här anser jag att det är väldigt tydligt hur reliabiliteten påverkas. Dock var det svårare med följdfrågorna, som alltid blev spontana eftersom de dök upp under samtalen. Men de har jag redovisat i

texten, så där bör svaren utläsas mot bakgrund av frågornas kvalitet, och på så vis tolkas där-
efter.

Att generalisera innebär enligt Kvale (1997) att genom att ha kunskap om hur en del av något förhåller sig, kan utröna dess helhet. En vanlig invändning mot den kvalitativa forskningen, är bland annat att den inte levererar generaliserbar kunskap då den innefattar för få informanter. Kvale går i bräsch för den kvalitativa forskningen och menar att allt inte behöver generaliseras för att tillstå ett värde. Han hävdar att målet med den kvalitativa forskningen är "kuns-
skapens kontextualitet och heterogenitet." (Kvale, 1997: 261). Jag betraktade detta som att man i kvalitativ forskning bör ha en lite annan inställning; att det handlar om att betrakta kun-
skap ur ett skiftande och sammanhangsberoende perspektiv. Jag tänkte vidare att han menar att det som den kvantitativa forskningen står för är kanske lite stelt och likriktat. Inom den kvalitativa forskningen företräds motsatsen, och det bör beaktas.

Som jag tidigare varit inne på är jag inte ute efter en diger kartläggning som man kan förklara representativt för alla Göteborgs underåriga. Det går inte eftersom alla underåriga i Göteborg troligtvis inte ens kvalificerade sig för kriterierna. De personer jag rekryterat var personer som har vissa egenskaper i förhållande till andra. Dessa egenskaper utmärks av de givna kriterier-
na. I och med dessa särdrag utgör de en del av de underåriga i staden som besitter samma sär-
drag. Det min studie förhoppningsvis kommer att visa, är ett exempel av åsikter, bland de underåriga personerna i Göteborg som besitter dessa kriterier.

Resultat och analys

I denna del presenterar jag mina resultat, och min analys av de samma. Jag kommer att redovisa det både i citatform och även i form av att jag återger det sagda med egna ord. Den strukturer jag har, bestäms utifrån både frågorna och svaren. Kanske är det så att det man vanligen utgår ifrån frågorna främst, men eftersom så många frågor och svar går in i varandra kan det eventuellt upplevas som ryckigt att läsa det, då saker återkommer i flera sammanhang. Bland annat kommer jag att använda mina frågeställningar som "övergripande teman". Inom ramen för mina övergripande teman kommer jag att ha underteman, som utgår från svaren. Genom att jag sammanfogar de övergripande temana med undertemana, integreras frågeställningarna med svaren. Mitt första övergripande tema är i linje med en av mina frågeställningar: Varför besöker underåriga krogen? med sex underteman, som alla förekommer bland svaren och som är av relevans för mitt studieområde. Undertemana är: Socialt umgänge, Alkoholens roll, Spänningen, ...i brist på annat, Musiken och Raggningen. Mitt andra övergripande tema är i likhet med min andra frågeställning: Vad är det som avgör vilka krogar de underåriga besöker? med undertemana(, med förankring i frågorna): Vilka krogar väljer man att besöka? och Vilka krogar väljer man att inte besöka? Mitt tredje övergripande berör krogarnas tillgänglighet. Tillgänglighet, i en bemärkelse huruvida man uppfattar det lätt eller svårt att komma in och/eller köpa alkohol. Frågorna som föregår svaren, kommer i vissa fall att vara i anslutning till svaren, och i andra fall innan sjök av citat, eller inte över huvudtaget, då jag bedömer att svaren insinuerar frågorna.

Varför besöker underåriga krogen?

På det ovannämnda temat var en av frågorna: "Vilka enskilda saker är viktigast vid ett krogbesök?". Här var det tre olika svar som var mest förekommande: Socialt umgänge, Alkoholens roll och spänningen. Under alla dessa tre rubriker har informanterna diskuterat kring den nämnda frågan.

Socialt umgänge

Jag vill inleda med ett citat från en informant som på ett mångsidigt sätt uttrycker något som fångar in det som många personer kommer in på.

Jag tycker väl främst så att, det är ju liksom Göteborgs innerstad, det är centrum, allas centrum, alla samlas, alla kommer från olika håll, man behöver inte åka så långt. Det kanske inte alltid är jättelätt att hitta en hemmafest, så då är det ju lättare att göra så, o det är ju mycket folk som är okänt. På en hemmafest kan det ju va så att man bara är polare liksom. Det är ju väldigt mycket mer folk, det är ju roligt liksom. det är ju folk från Hovås, Särö, Örgryte Det är ju från alla håll. Det är ju lättare att samlas då. O då behöver man inte tänka på o fixa alkohol innan, när man är på puben förkrökar man där, o man dricker där, o det är ju från 18 år, systemet är ju 20, det är ju svårare att fixa från där.

Personen betonar här tydligt att krogen blir som en knutpunkt för ungdomar. Det är praktiskt på så vis att alla sluter upp till samma ställe och att s k ”hemmafester” inte alltid erbjuds. Dessutom nämner personen att det är en plats där alkohol är tillgänglig. Han/hon säger att man förkrökar där, det innebär enligt min tolkning att man är där och grundlägger sin berusning, för att sedan bege sig vidare till något annat ställe. Hur viktig just alkoholen är, återkommer jag till längre ner. Först vill jag knyta an till den forskning gjord av Skelton & Valentine (1998), om varför ungdomar besökte diskotek. Det påvisades att folkvimlet var en särskilt viktig faktor för klubbbesökandet. Traeen och Nordlund (1993) däremot, konstaterade i sin forskning om norska krogbesökare, att flirtningen och berusningen var de främsta skälen för besöken.

Det var alldeles uppenbart att det sociala umgänget var det överlägset viktigaste/vanligaste skälet för krogbesök. En överväldigande majoritet av informanterna var inne på detta. De två följande citaten är från olika informanter och grupper, men är karaktäristiska för vad nästan alla informanter var inne på, den sociala aspekten.

Desto mer man är, desto roligare blir det, alltså om det är så att, alltså det sitter folk hela vägen bort som man känner, klart det blir roligare än om man sitter två och två.

Man är ju där för o träffa människor. Man är ju inte där för o sitta där själv o dricka liksom.

Under mitt avsnitt om tidigare forskning, tar jag upp det som återfinns i Liebergs (1992) forskning om varför ungdomar vistas i offentliga rum. Det beskrivs som en plats för gemenskap där man i samspel med andra unga reflekterar över varandras upplevelser. Lieberg menar också att ungdomars offentliga rum kan liknas vid ett bollplank, som man kan bolla tankar med, som är relaterade till identitetsfrågor. På detta sätt menar han att vill man utveckla sin identitet. Nilsson (1993) talar om gruppgemenskap som något man kan få bekräftelse genom. Jenkins betonar hur betydelsefullt det sociala livet är för människans sätt att se på sig själv, och menar att de sociala relationerna är en grund för människans sätt att se på sig själv (Jenkins ref. i Payne, 2005). Kontentan av dessa studier tolkar jag som en samstämmighet i synen på att den sociala faktorn blir viktig för den egna identitetsutvecklingen. Informanterna talar om hur viktigt det är att komma i kontakt med andra människor, att det blir roligare då, och det är därför man går på krogen.

Alkoholens roll

Alkoholen var också en enskilt viktig faktor för krogbesöken, men varför? De som var inne på alkoholen som viktig faktor, bad jag utveckla det hela. Så här svarade en av informanterna:

En del stämningar blir väl lite lättare med alkohol. Att man kan beställa en öl eller så

Hur menar du då?

Man slappnar av då. De flesta blir mer sociala. Man kommer igång med mer snack. Det blir en lite mer lättare stämning.

Då personen nämner ”en öl”, undrar jag om han tycker att det inte är ölen i sig som spelar så stor roll, utan snarare den sociala innebörden av att man har en öl i handen? Detta vill jag knyta an till symboliskt kapital; (Broady ref. i Ambjörnsson 2003) att man ser alkohol-drickandet som något symboliskt. Informanten talar om att man ”kan beställa en öl eller så”, vilket jag tycker låter som att ölen i sig i sekundär, medan kanske omständigheterna betyder mer. Hade personen istället uttryckt att ölen i sig är så god att dricka, eller liknande, hade det kanske varit annorlunda. Alltså tror jag på teorin om det symboliska kapitalet i detta fall. En annan person i en annan grupp pratade om samma sak, men betonade mer, tolkade jag det som, att det kanske i högre utsträckning handlar om omgivningen:

Jag bryr mig inte så mycket om det. Men när andra får i sig så blir alla mycket öppnare o..

En annan person i samma grupp fyllde i med:

Man vågar göra saker man inte annars vågar göra

Alkoholen fungerar alltså som ett slags smörjmedel för socialt umgänge. Det sociala umgänget blir mer avslappnat och bättre. Att ”man vågar göra saker man annars inte vågar göra”, är ett citat som jag tycker är rakt och talande, och liknar Lalanders (1998) teori om alkoholdrickandet som symbol. Han menar att konsumera alkohol minskar osäkerheten hos människor och möjliggör att man kan accentuera sin egen personlighet. Personen uttryckte det bara på det här korta sättet. Detta citat framkom i en diskussion så det var svårt att få det utvecklat, men personen verkade vara på det klara med att alkoholen har denna direkta effekt. Vad personen vågar göra fick jag aldrig reda på. Att personen inte pratat ”i jag” gör att man jag misstänker att detta är något personen uppfattar som en allmän företeelse. Huruvida detta gäller vederbörande i förhållande till andra, kan man spekulera i. En annan informant svarade:

Om alla andra dricker, då vill man ju dricka själv

Detta vill jag knyta an till det som jag skriver om i det teoretiska avsnittet, nämligen om symboliskt kapital, vilket handlar om att vissa saker får ett värde i vissa sammanhang (Bourdieu & Wacquant ref. i Ambjörnsson 2003). Lalander & Johansson (2007) talar om att det uttrycker gruppens enighet, och att vara en i gänget. Kanske är det så att denna person dricker för att vara en i gänget, och inte för att han/hon tycker att det är gott med öl. I och med att personen talar i ”man”, tycker jag att han/hon på något sätt frigör sig ansvaret för detta, och kanske hänför det till att vara något samhälleligt betingat. Om inte ”alla andra dricker”, hade då personen själv velat dricka? Hade hon/han inte det, så anser jag det rimligt att konstatera att han/hon inte dricker öl för själva ölens skull. I avsnittet om *Gruppenkultur* hävdar Lalander och Johansson (2007) att om man anpassar sig till gruppens normer, blir identiteten starkare hos den enskilde. Enligt detta resonemang dricker alltså inte en person för att han/hon vill ha själva drickan, utan för att de facto stärka sin identitet. En annan informant svarade:

Man behöver ju inte va så full så man inte vet vad man gör. Det är bara gött o va lite...

Jag tycker det verkar finnas ett kodex för hur mycket man "får dricka". Att man ska dricka till en sådan gräns att man bara "blir lite..." och inte "så full att man inte vet vad man gör". Detta är enligt Lalander & Johansson något man ska göra för att följa gruppulturens normer, som man varit med och skapat. Personen i fråga lät övertygad när hon/han konstaterade denna, som jag tolkar det, hårfina gräns. Att alkoholen har en utpräglad och ganska viktig roll för både mina informanter och informanterna i den tidigare forskning jag presenterat är tydligt. Enligt mina informanter är alkoholen något som tillför något bra, Både i Kloeps et al. (2001) och Pavis et al. (2003) påvisades att alkoholen var viktig för den sociala interaktionens skull, vilket är i linje med de resultat jag fått fram. Norell & Törnqvists (1995) studie av 20-åringar, beskrivs hur alkoholen fungerar för ungdomarna som ett instrument som för dem samman. Tillsammans kan de sedan bland annat arbeta med att utveckla sina identiteter.

Spänningen

Spänningen angavs också som ett viktigt skäl för att besöka krogen. Ordet "spänning" förekom aldrig, dock tolkade jag det som att det som sades kan sammanfattas med detta ord. Så här svarade en informant:

*Sen tror jag det är rätt kul...folk vill testa gränser också.
Just att det är en åldersgräns. Folk vill testa allting.*

Testa, hur menar du då?

*Nämen, vid den här åldern vill man gärna testa innan alla
andra, alltså, va äldre...*

Jaha [Frågade jag nyfiket]

...typ alltså då man fyller 18 kanske det inte blir lika kul.

En annan informant i en annan grupp:

Det blir ju lite roligare eftersom det blir lite såhär, kommer jag verkligen in, oavsett om man har leg då.

Jag är inte helt på det klara med vad det är för några gränser man vill "testa". Är det fråga om en gräns in till vuxenvärlden, eller en gräns till att lyckas/misslyckas med något etc. Hur som helst ser jag en tydlig parallell till det som Lalander & Johansson kallar erfarenhetskaptal; att det i detta fall kanske inte handlar så mycket om själva krogvistelsen, utan den blir något sekundärt. Det handlar mer om att man använder sitt krogbesök som ett slags trofé att kunna stoltsera med. Detta kapital gör att man blir mer förknippad med vuxenhet. Något som i modernare ordalag ibland kanske kallas att man "samlar vuxenpoäng". Spänningsmomentet som beskrivs av mina informanter vill jag koppla till begreppet *potentiering*, som bl. a. Frisé & Hwang, (2006) är inne på, och handlar om att överskrida olika gränser, och uppleva extraordinära saker, och utsätta sig för diverse situationer. Jag tolkar begreppet som att det inte hand-

lar om att exempelvis i detta fall vara inne på krogen, utan spänningen – kommer jag in på krogen!? Att en informant till och med säger att det kanske inte blir lika kul då man fyller 18, bekräftar att det kan ligga något i detta resonemang.

Temat är fortfarande varför underåriga besöker krogen. Nästa fråga jag tänker presentera är helt enkelt vad det är som lockar med krogen. Här uppkom alla de sex underteman som svar, men eftersom jag redan presenterat tre av dem, som de enskilt viktigaste faktorerna. Därför kommer här de tre återstående förekommande svaren på varför man besöker krogen. Dessa är alltså inte lika starka skäl till varför man går på krogen. Dessa tre återstående teman är ...i brist på annat, Musiken och Raggningen.

...i brist på annat

Precis som rubriken antyder, var det de som angav detta, som gjorde att krogen lockade. I detta fall var det förvisso inte krogen som lockade, utan att det som sagt är i brist på något annat. Jag plockade ut två citat från olika personer och grupper. Dessa två citat belyser det som flera svarade på just denna fråga.

Man går till krogen om man liksom inte kan va hemma hos nån. Det e ju aldrig nåt på nån fritidsgård eller så. Där hänger ju bara folk som går på högstadiet. Om man går i ettan tvåan på gymnasiet, då finns det ju inget samlat ställe för ungdomar

Den fritidsgården där jag bor, där får man ju inte ens gå in då man är över 16. Det blir ju ett glapp då mellan 16 och 18. Då har man ju ingen fast anknytning till sin stadsdel längre. Då går man ju på en annan skola i en annan stadsdel, o känner folk från överallt.

Anledningen till att gå på krogen behöver alltså inte bero på att krogen i sig lockar, utan det kan uppenbarligen också bero på att det inte finns något annat ställe att vara på. I hur stor utsträckning dessa krogbesökare lockas av krogen, i förhållande till i hur stor utsträckning de inte finner bra alternativ, tog jag aldrig reda på. Denna bedömning tror jag också skulle kunna bli för godtycklig. Det som dock framgår ur mina intervjuer är att av dem som svarade på denna fråga, d.v.s. ungefär hälften, tolkade jag det som att samtliga uttalade sig på ett sätt som liknar dessa citat. De två första citaten anger att folket är betydelsefullt för krogbesök eller vistelse på offentliga platser, vilket kan knytas an till undertemat "Socialt umgänge". Att den ena informanten, talar om att det bara är "folk som går på högstadiet" som är på fritidsgårdarna, tycker jag är mycket intressant. Jag tolkar detta som att informanten avser att identifiera sig med vuxenvärlden, och avskilja sig från motsatsen. Jag vill dra paralleller till Nilssons (1996) forskning, varvid vår sociala status beskrivs. I ljuset av detta innebär det att den här informanten uttrycker detta för att han/hon understödjer sin sociala status. I och med att personen antyder att han inte är en av "högstadiefolket", vill han/hon visa vilken social grupp han/hon tillhör, och således vilken statusnivå personen har för avsikt att vara på. Det ligger också nära till hands att betrakta detta som närliggande det Lalander (1998) benämner social identitetsförädling. Applicerat i detta sammanhang, skulle den här personens sätt att betrakta högstadieeleverna, ses som ett sätt att uppvärdera sin egen grupp, samtidigt som man nedvärderar en annan.

Musiken

Musiken hade ingen framträdande roll enligt mina informanter. Bland de fåtal som nämnde det, pratade de om att det skulle vara "rätt" musik. Det innebar att det skulle vara olika musik beroende på vilken typ av ställe det är fråga om. Är man exempelvis på ett diskotek, vill man kunna dansa till musiken. Jag tolkar det som att det rytmiska skulle vara på ett sådant sätt att det passar sig för dansstegen. Någon var inne på att lugna ställen ska ha musik som lämpar sig för prat. Så här sa en informant om musiken inne på diskotek:

Det ska va nåt man kan dansa till, svänga till

Att musiken inte var så viktig för mina informanter, vill jag ställa emot den forskning jag tidigare presenterat, gjord av Skelton & Valentine (1998), där de klubbbesökare de studerat, finner musiken mycket viktig! Bjurström talar om att musiken säger mycket om vilken social grupp man tillhör. Min initiala tanke här var att ungdomarna skulle svara att musiken var viktig, så jag hade kunnat dra slutsatsen att de klubbar de väljer att besöka, påvisar deras sociala tillhörighet. Men detta är alltså inget jag i min studie har funnit stöd för. Det sätt som mina informanter beskrev musiken på, tolkar jag mer som något instrumentellt, d. v. s. musiken blir något som hjälper dem att uppnå något annat, exempelvis umgänge och/eller dans.

Raggningen

Generellt hade raggningen viss betydelse, men inte mer. Någon beskrev den som en bonus i sociala sammanhanget. Så till skillnad från Henriksson & Lundahls och Traeen & Nordlunds studier, kunde jag alltså inte påvisa att raggningen hade någon anseelig roll. När en annan informant nämnde raggning på den nämnda frågan, bad jag personen beskriva dess betydelse. Utifrån personens svar tolkar jag det inte som att raggningen har stor betydelse för denna person. Men däremot att det verkar ha viss betydelse:

Men går ju inte ut för o ragga, men händer det, så händer det.

I en annan grupp kom vi in på raggning då en person pratade om att det var viktigt att komma i kontakt med andra människor. Då gruppen kom in på att man ville prata med sådana personer som var i ens ålder, och i andra avseenden likasinnade, misstänkte jag att detta kunde ha med raggning att göra. Jag frågade en av informanterna om varför det är viktigt att personer man pratar med ska vara lika en själv, varefter personen svarade:

Man kan ju liksom inte sitta o prata hela kvällen med en 40-åring, man får ju va i samma ålder så man har nånting gemensamt.

Det behöver ju va nån man kan prata med, du behöver ju liksom inte ragga.

Så det är viktigare att bara prata än att ragga?

Det menar jag inte men, man vill kunna ha nån trevlig och prata med

Här undrade jag mycket över varför man inte kan prata med en person som inte är i samma ålder; Är det av raggningsskäl? Det fick jag inget svar på. Däremot fick jag reda på att det viktiga är att personer man pratar med, ska vara trevliga, och det förutsätter uppenbarligen att åldern är den rätta. Jag tror inte personen menar att endast alla i samma ålder är trevliga, utan att han/hon själv tycker att det är trevligare att prata med en jämnårig. En annan aspekt av det är att det skulle kunna vara så att man strävar efter något annat. Enligt Nilssons (1996) forskning i teoriavsnittet om Social identitet, kan det vara så att man är angelägen om vilka man omger sig med. Beroende på hur ens sociala umgänge är, inverkar det på ens sociala identitet, och i slutändan hur ens egen identitet framstår. Det kanske är så att dessa informanter inte vill umgås/prata med personer av triviala skäl, såsom att det exempelvis är trevligt, utan för att man vill stärka sin egen identitet.

Vad är det som avgör vilka krogar de underåriga besöker?

Vilka krogar väljer man att besöka?

Inom det övergripande temat som nämns ovanför, inleder jag med att ta upp vilka krogar de underåriga väljer att besöka. Många ville besvara denna fråga, först presenteras vad två personer i en grupp svarade:

Billigt o komma in, billigt i baren.

Det är oftast beroende på vilka personer som är där

Ekonomiska aspekter är viktigt för denna informant. Men frågan är vad som är viktigast; billigt inträde eller billigt i baren? "Oftast", vad menas med det? Innebär det att man ibland inte bryr sig om vilka som är där, utan att man kanske är där för att bara dricka eller ragga? Hur som helst är det i linje med mitt tidigare resonemang under temat Socialt umgänge. En annan person i en annan grupp svarade lite mer utförligt:

Ska man bara umgås kan det ju va nåt lugnt ställe, vill man ut o dansa så tar man ju nåt man vet är bra att dansa på, bra musik.

Jag tycker inte nåt är så mycket bättre än nåt annat. Har du ett bord, så är det ju råtrevligt om du är med mycket gott folk, man beställer in lite gott att dricka. Om du är sugen på att gå loss finns det ju andra ställen man är mer taggad att gå till

Det citat undrar jag lite över; att man går till ett lugnt ställe om man bara vill umgås. Innebär det att man inte umgås på de andra ställena? Kan det vara så umgänget är viktigt på lugna ställen, men att det finns andra saker som är viktigare på andra ställen? Hur som helst, beskriv nästa person det på ett annat sätt:

*Förkrökställe, som är känt och väldigt billigt, o ibland
kanske något ställe som man kan dansa på.*

”Förkrökställe” förklarade personen som ett ställe där man ofta tillsammans med några sitter och dricker till en lägre musik, och där dans i princip inte förekommer. Det är anmärkningsvärt att personen nämner att det ska vara ”känt”. Kan detta ha något med mina tidigare resonemang om erfarenhetskaptal/symboliskt kapital att göra. Det skulle i detta fall handla om att personen vill kunna framhäva att han/hon varit på ett ”känt” ställe. Det är intressant att personen inte hymlar med det, utan säger det rakt ut. Dessutom framhäver personen det tidigt i sin kommentar. Därför kändes det särskilt viktigt. Att man kan dansa på stället är i linje med det som Skelton & Valentine (1998) fick fram om ungdomar, att dansen är viktig. Men i denna studie framkom att dansen var central och att den dessutom bidrog till frigörelse och social värme. Två andra personer i samma grupp svarar på andra sätt, men som jag ändå bedömer verkar vara liknande tidigare informanternas resonemang:

*Jag vet inte...det är väl...vilket humör man är på, folkens
ålder, där det är bra stämning, och man vet att det är bra
och billigt.*

Om kompisarna går dit

Jag undrar lite vilka ställen man går till när man är på bra humör, respektive dåligt humör. ”Bra” stämning är också lite svårt att förstå klart. I det andra citatet nämns återigen ”kompisarna” som skäl till varför man tar ett beslut. Enligt Lalander & Johanssons (2007) resonemang om gruppkultur, skulle detta inte vara ett resultat av man följer gruppen som en död fisk utmed strömmen, utan snarare att man kanske tycker att kompisarna har bra smak. En annan i samma grupp följde upp med nedanstående svar:

*Man behöver inte gå dit med massor...man kan lika gärna
gå dit med tre pers, också träffar man fem som man kän-
ner liksom, och så blir man ett stort gäng och så vidare.*

Märk väl att personen säger ”stort gäng” här. Varför är det viktigt? Har det med status att göra? Att det är högre status att umgås med många?

Vilka krogar väljer man att inte besöka?

På denna fråga var det vanligt att en lite extra munter stämning infann sig. Jag tolkade det som att informanternas minnesbilder av krogar de inte gillar, gjorde sig påminna. Många uttalade sig kanske inte på så explicita sätt, utan ofta lite luddigt. Flera förklarade det i lite oklara ordalag. Så här sa två olika personer i samma grupp om det:

Ställen som är dött typ.

Ställen som är lite annorlunda på nåt sätt typ; [krog-namn], typ, alla är typ lite såhär 40-plus typ, eller om det är nån dansbandskrog eller så

I det första fallet hann jag inte följa upp med någon följdfråga. Är döda ställen, ställen som det inte är många människor på, eller är det ställen som det spelas lugn musik på? Jag tror på det förstnämnda. Jag tycker att det påminner om den studie jag var inne på tidigare, som visade att folkvimlet var en viktig faktor i ett sådant här sammanhang. Det sista citatet tyckte jag var lite intressant; vad som menas med dansbandskrog förtäljs inte, men enligt min tolkning är det ett ställe där ungdomar vanligtvis inte vistas. Informanten verkar inte vilja beblanda sig med sådant som är annorlunda eller sådant som skiljer sig från honom/henne själv, vilket jag varit inne på tidigare, som handlade om social identitet. En annan informant i en annan grupp svarade så här på samma fråga:

Skabbiga ölhak, lokalpubar, o jag som heterosexuell går inte till gaybarer.

Personen som beskrev detta, gjorde det med en mimik som uttryckte avsmak över de skabbiga "ölhaken", medan de andra skrattade. Min tolkning av detta är att de skabbiga "ölhaken" är ställen som har låg status, kanske äldre publik, och där drickandet i sig blir primärt. Den sista meningen uttryckte informanten med viss avsmak, och ville betona vem han är, men framför allt vem han inte är. Detta är i likhet med diskussionen om Social identitet ett uppenbart försök till att markera vilken tillhörighet som gäller!

Krogarnas tillgänglighet

Är vissa krogar lättare att ta sig in på än andra, och Vad utmärker de ställen som är lätta att ta sig in på? samt Är vissa krogar lättare än andra att köpa alkohol på, utan att visa leg? Det första citatet är från en informant som, jag bedömer det, verkar ha god kännedom om det hela.

Det är ju så att på vissa ställen, kanske en sportbar kan man bara gå in o de leggar inte i baren, o Inga vakter.

På vilka ställen är det så här?

Jaa, det är mer såhär sportbarer, o mer såna grejer. Det är ju så, man får ju lära sig det, vilka man kommer in på o vilka man inte kommer in på.

Varför tror du att det skiljer sig mellan ställena i hur lätt det är att ta sig in?

Det är bara svårare att ta sig in på vissa ställen Jag tror inte det har med vakterna att göra, slappare ägare kanske. På

Sportbarer är enligt denna informant, och flera andra, ställen där de inte kontrollerar legitimation i baren. Att det inte är några vakter förklarar också mycket varför det är enkelt att ta sig in. Att han/hon tillägger ”o mer såna grejer”, tolkar jag att antingen menar han/hon bara sportbarer, eller så menar han/hon sportbarer och andra barer som också har särskild nisch tolkar jag det som. Jag bedömer det som att det verkar finnas ett samband mellan ställen med nisch och lojare legitimationskontroll. Jag tycker det låter här som att det är någon allmän kännedom om vilka ställen som är enkla att ta sig in på och vice versa. Det verkar som att det är något som det talas mycket om, eftersom det är något man får ”lära sig”. Detta citat tycker jag uttrycker en form av självsäkerhet eller ett något erfarenhetsbaserat, något som jag varit inne på tidigare. En person i en annan grupp är lite inne på samma spår, på frågan om huruvida de är enklare att ta sig in på vissa ställen:

25 års givetvis svårare. Sen finns det ju vissa klubbar man bara kan gå rätt in på.

Att det finns vissa ”klubbar” man kan gå rätt in på, vet jag inte helt och hållet vad han menar med. Det är lite beroende på hur personen definierar klubbar. Hur som helst, menar han/hon att det är det svårare att komma in på 25-årsställen. Jag tolkar det som att denna person rimligtvis också tycker att det är svårare att komma in ju högre åldersgränsen är. Men detta är inget jag har vidare stöd för. Att personen nämner just 25-årsställen, och inte 23-årsställen eller 20-årsställen, anser jag vara remarkabelt. Kan det bero att han/hon inför andra vill framhäva att 25-årsställen är något han/hon är bekant med. Återigen ser jag detta som något som kan inordnas under Lalander & Johanssons (2007) teori om erfarenhetskaptal; 25-årsställen betraktar jag som något som ses som vuxet och åtråvärt bland 17-åringar. En annan person i en annan grupp beskrev det på följande vis:

Sen kan man ju förbättra sina odds med att va med på gästlistan o gå med folk som har åldern inne.

Att det underlättar att vara med på gästlistan är givetvis förståeligt. Oförståeligt är dock att deras åldrar uppenbarligen inte kontrolleras. Detta hann jag inte följa upp med att fråga om. Att ”gå med folk som har åldern inne”, underlättar är inte heller särskilt förvånande. Innebär detta att vakterna bara kontrollerar någras legitimation? Hur som helst, jag undrar lite om det är så att denna person faktiskt gör det som han säger, att han/hon går med folk som har åldern inne, jag tolkar det så. Enligt min tolkning kan man se det om att personens agerande kanske handlar om att stärka den sociala identiteten, vilket jag tagit upp i ett annat avseende. Det kanske är så att denna person vill omge sig med just äldre personer för att stärka sin sociala identitet, och därmed ”samlade” identitet. Detta är givetvis förutsatt att han/hon anser att det är status att umgås med äldre, vilket jag tror.

Slutdiskussion

Jag vill poängtera att jag med detta arbete inte haft för avsikt att ge en generell bild av underåriga göteborgares förhållningssätt till krogbesök. Avsikten med detta arbete har varit att kunna ge ett litet exempel på hur underåriga göteborgare som varit på krogen mer än en gång, har förhållningssätt till krogbesök. Det handlar alltså om ungdomar som trots att de inte får besöka krogen, ändå gör det. Alltså ungdomar som har erfarenhet från något som kanske ses som vuxet. Hur som helst, tycker jag det är viktigt att understryka vilka jag riktat in mig på, och vilka jag därmed inte riktat in mig på, vad jag studerat, och vad jag inte studerat; eftersom jag vill att hela uppsatsen ska läsas i ljuset av detta och ingenting annat. På detta sätt vill jag möjliggöra för mina läsare att deras tolkningar kan göras på ett sådant vis att de är så medvetna som möjligt om vad det är som de faktiskt tolkar. Dessutom har jag varit noggrann med att lyfta fram de tillkortakommanden som förekommer, på så vis tror jag studien får en större trovärdighet.

Fundamentet i denna uppsats är det problem som jag tidigt artikulerar. Problemet är i stora drag att underåriga serveras alkohol på krogen. Jag har tagit reda på varför de underåriga besöker krogen, samt vad som avgör deras val av krog. Mina resultat vill jag nog säga sammanfaller väl med den tidigare forskning jag tagit med. Jag betraktar det som att mina informanter inte tycker att krogen verkar ha något specifikt egenvärde, utan att det är bland annat människorna, eller grupperna av människor på krogen som har betydande värde. Många av mina informanter betonar att det ska vara "många människor" och "mycket folk". Ingen av mina informanter angav att man besöker krogen för att träffa en eller ett par personer. Detta fascinerar mig lite, att man är så angelägen om att det ska vara mycket folk. Är det för att sannolikheten för att man ska träffa någon man vill träffa, ökar, eller är det mängden personer i sig som lockar? Många, eller nästan alla, mina informanter såg krogen som en samlingsplats för att träffa andra. Det kanske inte finns så många andra samlingsplatser för unga, än krogen, hur som helst så återkommer jag till det längre ner.

Alkoholen var också en betydelsefull faktor för krogbesök, vilket bekräftas i min tidigare forskning. I mycket av den tidigare forskningen, beskrivs det också vad alkoholen gör/ger, vilket känns igen i mina resultat. Jag kunde inte få något alldeles glasklart svar på hur stor roll alkoholen hade. Det tror jag kanske beror på att alkohol enligt mig ofta är ett medel och inte ett mål. Jag tror det kan handla om att exempelvis ragga, dansa mer avslappnat, men framför allt förbättra det sociala samspelet.

Spänningens betydelse överraskade mig mycket, även om det tas upp i både min teori och tidigare forskning. Att man så klart och tydligt uttryckte att det var en viktig faktor, vill jag belysa ur två olika perspektiv. För det första tycker jag det är intressant att man gör något lite i syfte att uppnå något annat; d v s att man ställer sig i en krogkö för att uppnå spänning. Förvisso vet jag inte hur stor betydelse det har i förhållande till krogbesöket i sig. För det andra tycker jag att ungdomarna visar prov på god insiktsfullhet, då flera av dem faktiskt erkänner, eller rättare sagt, konstaterar att man faktiskt vill uppnå spänning. Jag upplever att när man pratar med folk i allmänhet, brukar man sällan säga vad man egentligen vill uppnå med det man gör. Men i detta fall framträder motsatsen.

De förklaringar som framkom i delen "...brist på annat" tycker jag är intressanta, eftersom jag vill ifrågasätta om det verkligen handlar om vad rubriken anger. Det kan kanske vara så att detta är ursäkter för att gå på krogen. Man säger att man går på krogen, för att det helt enkelt inte finns några alternativ. Man skulle kunna hänföra detta resonemang till att det handlar om

att skuldbelägga samhället för att de själva vistas på krogen; att samhället inte kan tillhandahålla några andra samlingsplatser/mötesplatser för ungdomar. Detta resonemang gillas dock endast förutsatt att ungdomarna ogillar andras vetskap om deras krogbesök. Men ok, säg att det faktiskt handlar om att det de facto är "...i brist på annat". Det kanske inte finns så många samlingsplatser för unga. Jag tycker det skulle vara intressant att ställa dem emot krogen, på ett sådant sätt att man jämför vad ställena har gemensamt, och vad som skiljer dem åt. På så vis tror jag att man på ett intressant sätt skulle kunna besvara varför ungdomar vistas i det offentliga, och vad det är som lockar med krogen. Detta är en idé som vore något för framtida studier.

Musikens ringa betydelse förvånade mig mest av allt. Att musiken har en förhållandevis liten roll, till skillnad från lite av den tidigare forskningen, tolkar jag inte som att musik är oväsentligt för ungdomarna, utan snarare som att kroglivets stora komplexitet ger musiken konkurrens. Raggningen hade också en mindre betydelse än vad jag hade trott från början. Jag har tidigare redogjort för att jag hade svårt för att få informanterna att tala klarspråk därvidlag. De svar jag fick var ofta svävande. Det enda jag har att gå på är antydningar till att raggningen kan ha viss betydelse. Således kan jag inte dra slutsatsen att raggning faktiskt har någon ansenlig betydelse för krogbesöken. Det finns enligt mig lite forskning om raggning. Jag vet inte varför; kanske är det tabu att skriva om det, kanske inte, 2000-talet känns ganska frigjort i detta avseende. Jag tror snarare att det är väldigt svårt att studera detta, eftersom företeelsen är diffus. Jag tror att den definieras ganska olika beroende från person till person. Hur som helst, tycker jag detta är ett intressant ämne som någon annan skulle kunna studera.

De ställen man väljer att besöka, är ställen där det är billigt, dit kompisarna går och där publiken är i samma ålder. Omständigheterna är också betydelsefulla. Det kan exempelvis vara vilket humör man är på eller vilka avsikter man har. Med avsikter menar jag det som informanterna angav, vad man helt enkelt vill med sin kväll; om man vill dansa eller om man vill sitta lugnt och prata. De olika typer av ställen som mina informanter besöker ofta och/eller gärna, är diskotek och s k "snackpubar". De ställen man väljer att däremot inte besöka fick jag inte några tydliga svar om, utan svar som rymmer många tolkningar. Jag uppfattar det som att man inte vill besöka ställen som inte är ungdomliga, och inte heller ställen som anses ha låg status. Vad som är låg status uppfattar jag vara ställen som har en äldre publik eller ställen som anses utmärkas av sådant som ungdomar själva inte vill associeras med, exempelvis många alkoholister där, eller icke ungdomlig musik. Detta tycker jag är mycket intressant; man ser det som hög status att komma in på krogen, där man egentligen inte får vara och där publiken är något äldre än en själv. Men när det handlar om ställen där publiken är betydligt äldre, övergår det genast till att anses stå lågt i kurs. Frågan är då vart denna gräns går någonsans, om den går vid 25, 30, 40 eller ännu äldre. Intressant är att flera av mina informanter som var inne på detta, tolkade jag det som, var fullkomligt medvetna om denna tydliga gräns existens. Jag personligen tror inte det har att göra med att Göteborgs ungdomar har en udda syn på åldrar i samhället, utan detta är nog ett resultat av att det över huvud taget i västvärlden verkar finnas en lite negativ syn på äldre och åldrandet.

Jag tolkar det som att krogbesök bland dessa ungdomar är något ytterst välbekant. Det verkar finnas en stor medvetenhet kring det. Man har god kännedom om vad det handlar om, vilka ingredienserna är. Jag trodde från början att informanterna såg själva inträdet som ett huvudbry. Detta verkade inte vara något större bekymmer för mina informanter. Man kommer ofta in och pratar inte särskilt mycket om huruvida det är svårt att ta sig in eller inte. Slutligen verkar de ha väldigt bra grepp om vilka krogar som finns, hur lätta de är att komma in på, hur

lätta de är att köpa alkohol på, vilken karaktär/status de har, och vilka man vill/kan eller inte vill/kan besöka.

Referenser

- Ambjörnsson, F. (2003). *I en klass för sig: genus klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Stockholm: Ordfront förlag
- Andersson, B. (2002). *Öppna rum: om ungdomarna staden och det offentliga livet*. Göteborgs Universitet.
- Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. Studentlitteratur.
- Billinger, K. (2005). "Fokusgrupper: en datainsamlingsmetod" I S. Larsson, J. Lilja & K Mannheimer (red.) *Forskningsmetoder i socialt arbete* (s.169-177). Lund: Studentlitteratur.
- Bjurström, E. (1993). *Spelar rocken någon roll?: Kulturell reproduktion och ungdomars musiksmak*. Statens Ungdomsråd.
- Carle, J. (2007). "Pierre Bourdieu och klassamhällets reproduktion" I Månsson, P. (red.) *Moderna samhällsteorier: Traditioner, riktningar och teoretiker*. (s.373-414). Norstedts akademiska förlag AB.
- Frisén, A. & Hwang P. (2006). *Ungdomar och identitet*. Bokförlaget Natur och Kultur. Stockholm.
- Giota, J. (2005). "Exempel på forskningsetiska krav i enkätundersökningar" I S. Larsson, J. Lilja & K Mannheimer (Red.), *Forskningsmetoder i Socialt arbete* (s.251-268). Lund: Studentlitteratur.
- Henriksson, B. & Lundahl, P. (1993). *Ungdom, sexualitet, könsroller*. En intervjustudie. Göteborgs Universitet, Institutionen för socialt arbete.
- <http://www.rus-gbg.se/index.html> Hämtad december, 03, 2008
- http://www.rus-gbg.se/Om_RUS.html Hämtad december, 03, 2008
- Kloep M., Hendry L. B., Ingebrigtsen J. E., Glendinning A. & Espnes G.A. (2001). "Young people in drinking societies? Norwegian, Scottish and Swedish adolescents perceptions of alcohol use." *Health Education Research*, Vol. 16, Nr. 3: 279-291. Oxford University Press
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Kroger, J. (2006). "Identitetsutvecklingen i de tidiga vuxenåren" I Frisé, A. & Hwang P. (red) *Ungdomar och identitet*. (s.149-170) Bokförlaget Natur och Kultur. Stockholm.
- Lalander, P. (1998). *Anden i flaskan: Alkoholens betydelser i olika ungdomsgrupper*. Brutus Östlings bokförlag Symposion AB
- Lalander, P. & Johansson, T. (2007). *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. Studentlitteratur.
- Larsson, S. (2005). (Kvalitativ metod: en introduktion) I S. Larsson, J. Lilja & K Mannheimer (red.), *Forskningsmetoder i Socialt arbete* (s.91-128). Lund: Studentlitteratur.

- Lieberg, M. (1992). *Att ta staden i besittning*. Institutionen för byggnadsfunktionslära, Arkitektursektionen. Lunds Universitet
- Nilsson, B. (1996). *Socialpsykologi: Utveckling och perspektiv*. Lund: Studentlitteratur
- Nilsson, B. (1993). *Individ och grupp: En introduktion till gruppsykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Norell, M. & Törnqvist, C. (1995). *Berättelser om ruset: Alkoholens mening för tjugoåringar*. Brutus Östlings Bokförlag Symposion
- Pavis, S., Cunningham-Burley, S. & Amos, A. "Alcohol consumption and young people: exploring meaning and social context". (1997). *Health Education Research*, Vol. 12, No. 3, 311-322. Oxford University Press
- Payne, M. (2005). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Natur och Kultur, Stockholm
- Skelton, T. & Valentine, G. (1998). *Cool places: geographies of youth culture*. London: Routledge.
- Traeen, B. & Nordlund, S. (1993). "Visiting public drinking places in Oslo: an application of the theory of planned behaviour", *Addiction* Vol. 88 (s.1215-1224)
- Wibeck, V. (2000). *Fokusgrupper: Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.
- Widerberg, K. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur
- Svenning, C. (2003). *Metodboken* Lorentz Förlag
- Thurén, T. (1991). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Liber AB

Intervjuguide

(Varför besöker underåriga krogen?)

Vad finns det på krogen som lockar?

Vilka enskilda saker är viktigast vid ett krogbesök?

(...Vad vill ni uppnå med det då?)(...vad får ni ut av det?)(... Något särskilt av det?)

Vad utmärker ett lyckat krogbesök?

Vad utmärker ett misslyckat krogbesök?

(Vad är det som avgör vilka krogar de underåriga besöker?)

Vilken krog besöker ni helst? Och vad utmärker den? Vad har de krogarna ni helst besöker?

Vilken krog besöker ni minst gärna? Och vad utmärker den?

Är vissa krogar lättare att ta sig in på än andra? Vad utmärker de ställen som är lätta att ta sig in på?

Är vissa krogar lättare än andra att köpa alkohol på, utan att visa leg?

